

Inflaci ženou výš paliva a energie

Dokončení ze strany 1

Březnovou inflaci pocítily všechny domácnosti bez výjimky. Nahoru šly ceny prakticky všeho, největší „zásluhu“ měl růst výdajů spojených s bydlením, kam vedle vytápění patří třeba vybavení domácností či opravy. Bydlení přidalo k březnovému číslu 4,5 procentního bodu. Dalším takovým provinilcem byly doprava – kam spadá enormní zdražení pohonných hmot – a potraviny.

Dle ředitele měnové sekce České národní banky (ČNB) Petra Krále se v březnových datech odrazily dodatečné cenové šoky související s dopady války na Ukrajině a sankcemi proti Rusku. Únorová prognóza ČNB, jež předpokládala, že se inflace v prvním pololetí přiblíží k maximu ve výši deseti procent a že se v první polovině příštího roku vrátí ke dvěma procentům, tak naplněna nejspíš nebude.

„Duben nejspíš přinese další navýšení meziroční inflace, které by ale nemuselo být tak markantní jako v lednu a v únoru,“ řekl LN ekonom UniCredit Bank Patrik Rožumberský. Míni, že vedle korekce – tedy promítnutí zeslabení růstu cen pohonných hmot na světových trzích do tuzemských cen – se na tom podepíše fakt, že čtvrtý měsíc roku se už bude porovnávat s vyšší základnou z loňského dubna. „Co ovšem inflaci v dubnu zcela jistě přizívá, budou ceny elektřiny a plynu, a to v návaznosti na další zdražení oznamené některými prodejci. I v následujících měsících je třeba počítat s růstem cen energií i potravin,“ uvedl Rožumberský.

Podobně mluví i hlavní ekonom Cyrrus Vít Hradil, dle kterého ropa a zejména zemní plyn setrvávají v důsledku pokračujícího konfliktu na Ukrajině na vysokých cenách, což se následně propíše do složek čím dál většího množství domácností s tím, jak

jim budou dobíhat období fixace. Ekonomové se shodují v tom, že růst hladiny spotřebitelských cen jen tak neskončí.

„Je pravděpodobné, že inflace ve druhém čtvrtletí zdolá hranici 14 procent a klesat začne až v závěru letošního roku. V průměru ceny letos vzrostou o přibližně 12 procent – pokud se tedy nestane záraz a obratem rychle nezlevní energie,“ konstatoval hlavní ekonom banky Creditas Petr Dufek.

Už se omezuje až polovina domácností

UniCredit Bank očekává kulminaci inflace na úrovních kolem 13,5 procenta v polovině letoška, Cyrrus predikuje, že inflace se v létě přiblíží hranici 16 procent a ve druhém pololetí začne mírně klesat. Vesměš všichni experti pracují s předpokladem, že ČNB už na svém květnovém zasedání znovu zvýší úrokové sazby minimálně o půl procentního bodu – nyní jsou na hodnotě pěti procent.

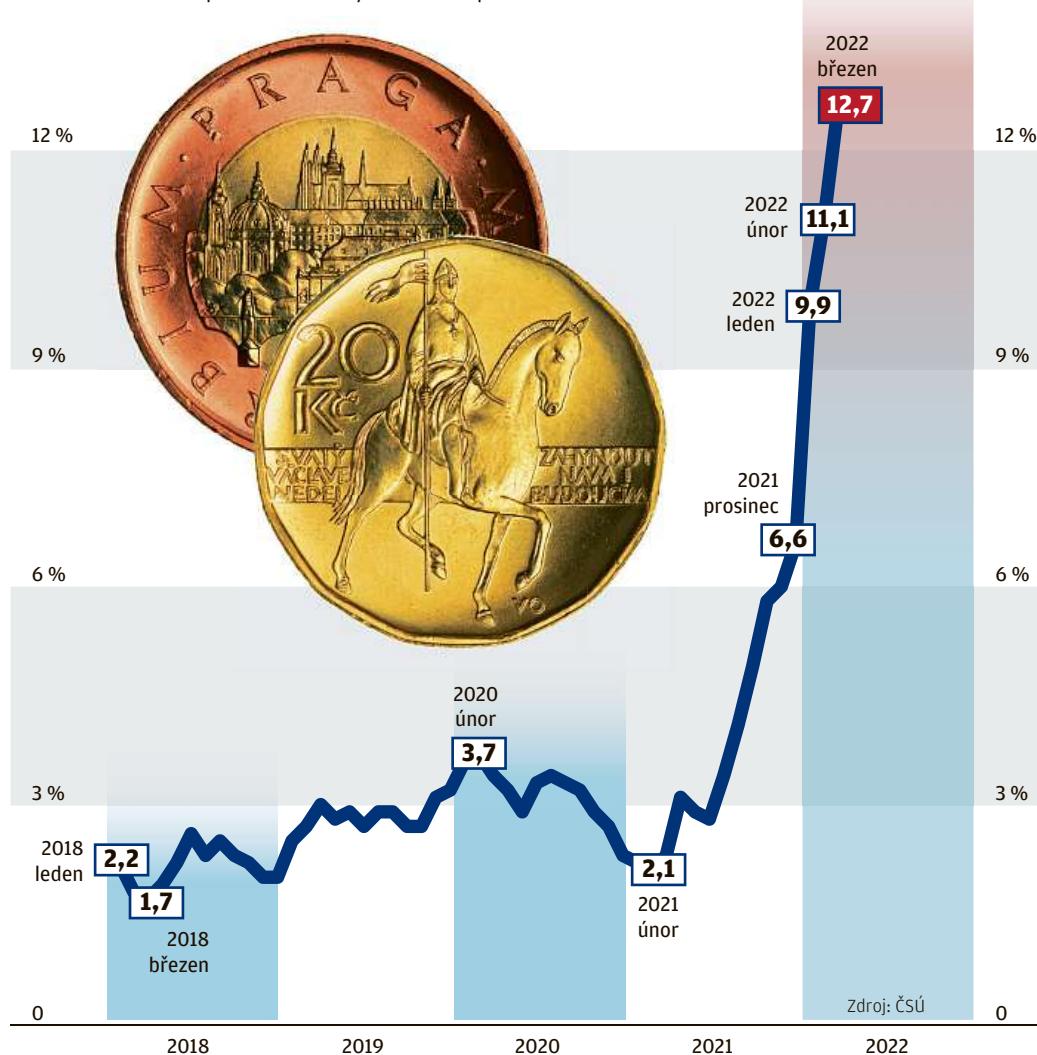
Dopadů rostoucí inflace na svoje finance se nyní obává prakticky každý obyvatel republiky. Dle průzkumu Kantar CZ pak vyplynulo, že kvůli výraznému růstu cen se musí v případě energií omezovat zhruba polovina tuzemských domácností, jež dovedla na pohonných hmot to jsou zhruba dvě pětiny.

„Ke zchudnutí obyvatelstva dojde evidentně. Zvýší se okruh osob, které budou čelit vážným problémům a těm je potřeba pomoci,“ řekla v ČT šéfká Národní rozpočtové rady Eva Zamrazilová. Upozornila, že donedávna ohrožovala chudoba v ČR desetinu lidí a nejvíc pesimistické scénáře nyní počítají s nárůstem až na 30 procent.

Ke zchudnutí obyvatelstva dojde evidentně. Zvýší se okruh osob, které budou čelit vážným problémům

Inflace zrychluje

Meziroční růst spotřebitelských cen v procentech

Co v březnu zdražilo nejvíce (v procentech)

Meziroční růst

Největší zdražení oproti únoru 2022

Zdroj: ČSÚ

Foto Shutterstock / Šk

Míra inflace v roce 1998

Inflační děja vu? Ne, v roce 1998 to bylo jinak

IVANA PEČÍNKOVÁ

PRAHA Míra inflace, již statistici naměřili v letošním březnu, připomíná stav z roku 1998. Tehdy se Česko ocitlo v podobných výšcích jako nyní, růst spotřebitelských cen kulminoval v březnu 1998, kdy dosáhl hodnoty 13,4 procenta (viz grafika). Příčiny onoho vzestupu však byly odlišné a inflaci poháněly úplně jiné faktory než dnes. Jak vzpomíná expert České spořitelny Petr Zahradník, šlo zejména o kroky, jimiž tuzemská ekonomika dávala definitivní sbohem někdejšímu centrálně řízenému systému. Dle Zprávy o inflaci z dílny České národní banky se na růstu cen v březnu 1998 z více než poloviny podílelo zvýšení regulovaných cen a nepřímých daní. Od ledna toho roku vzrostla třeba sazba daně z přidané hodnoty u elektřiny, plynu a pevných paliv z pěti na 22 procent, ceny potravin vystřelily kvůli zvýšení DPH z pěti na devět procent, vytápění domácností zrušením dotací na teplo podražilo o 19 procent, o 60 procent se zvedly ceny povinného ručení.

Míru inflace v roce 1998 ovlivnilo i přechodné oslabení koruny. ČNB v květnu 1997 kvůli útokům spekulantů na korunu opustila režim pevného kurzu a koruna dočasně prudce oslabila. „V důsledku toho a také sedmiprocentní dovozní přírůžky zdražilo dovozené zboží,“ upozornil hlavní ekonom banky Creditas Petr Dufek. Nadto centrální banka v červnu 1997 zvýšila úrokové sazby i povinné odvody vázané na výši vkladů. Důsledkem bylo přechodné zdražení peněz.

ČNB však jako hlavní důvod tehdejšího zdražování řadí „inflační očekávání podporované do určité míry některými publikovanými úvahami o budoucí inflaci, vnitropolitickými nejistotami v prosinci 1997 a krátkodobou depreciací kurzu koruny,“ píše ve Zprávě o inflaci. Dle ní se to v lednu 1998 promítlo do nových ceníků, přičemž v některých případech růst cen převyšoval růst nákladů. Vnitropolitická krize nastala po listopadu 1997, kdy členové ODS vyzvali tehdejšího šéfa strany a premiéra Václava Klause k rezignaci. Následoval pád vlády, nástup úřednického kabinetu a předčasné volby.

EET má na kahánku. Přijde čas DET?

Část podnikatelů navrhuje přechod na dobrovolnou elektronickou evidenci tržeb. Stát je ale proti, počítá se zastavením projektu

MIROSLAV PETR

PRAHA Nevypínat, ale využít formou dobrovolné evidence tržeb, tedy DET. S takovým návrhem dalšího fungování technologie pro elektronickou evidenci tržeb (EET) přišla skupina podnikatelů. Reagují na končící projekt EET, přesněji na přípravu na zrušení zákona, kterým stát elektronicky odešlání účtenek finanční správě před víc než pěti lety zavedl.

Definitivní konec EET teď po pozhádní vládou Petra Fialy leží ve sněmovně. Není pochyb, že záměr koalice na ukončení jednoho z největších projektů někdejšího ministra financí a expremiéra Andreje Babiše (ANO) – který jej označoval za nástroj k narovnání podnikatelského prostředí – horní komora a posléze i Senát schválí.

Fiskalizace, jak se po vzoru některých zemí elektronické evidenci účtenek také říká, funguje od svého startu v roce 2016 jen z poloviny. Tedy jen pro obory gastronomie, ubytování a pro velko- a malo-

obchod. Od jara 2020, tedy po nástupu pandemie, navíc funguje pouze na dobrovolné bázi. A tak by to dle zástupců Hospodářské komory, finančně technologických firem (fintech), některých podnikatelů, ale i částí politiků mohlo zůstat.

Návrat o dekadu?

„Zavedení EET zvýšilo příjemání elektronických plateb, což přineslo vyšší komfort pro zákazníky. Spolu s pozastavením povinnosti tržby evidovat však mnoho podnikatelů opět přestalo přijímat karty, pročež se vracíme o dekadu zpět,“ řekl expert na strategii a platby Miroslav Lukeš, předseda představenstva České fintechové asociace, která sdružuje desítky firem z oborů, jako jsou finanční služby, bankovníctví, stravenkové firmy, provozovatelé platebních systémů.

Povinnou EET Babišova vláda jen pozastavila do konce letoška – v domněnku, že to uleví podnikatelům, stíženým restrikcemi v době pandemie. Pokud by teď parlament zákon o EET nezrušil, museli by

Jak šel čas s EET

■ rok 2014 – začaly první přípravy elektronické evidence tržeb (EET)

■ od 1. prosince 2016 – start 1. fáze (zahrnuta všechna ubytovací a pohostinská zařízení)

■ od 1. března 2017 – start 2. fáze (zahrnuta všechny obchody)

■ od 1. května 2020 – plánovaný, ale nakonec neuskutečněný start 3. a 4. fáze (pro ostatní činnosti, řemeslníky, služby, lékaře...)

■ květen 2020 – parlament odložil všechny fáze EET, od té doby je pro gastro a ubytovací podniky dobrovolná

■ říjen 2020 – poslanci schválili odklad všech fází EET do konce roku 2022

■ leden 2023 – Česko (pravděpodobně) zcela bez EET

od ledna 2023 začít posílat elektronicky účtenky nejen hospodářům, hoteliérům a obchodníkům – z nichž na 53 tisíc tak dobrovolně činí dodnes –, ale nově i až 300 tisíc dalších podnikatelů, kadeřníků, údržbářů a dalších živnostníků i právníků nebo soukromých lékařů.

DET by dle jejich zastánců pomohla k větší transparentnosti podnikání, zvláště v gastronomii, kde krácení tržeb, a tedy i daní bývalo rozšířenou variantou, jak zlepšit podnikání a navýšit jinak nízké základní mzdy číšníků. „Existuje řada podnikatelů, co chtějí evidovat tržby a hrát fair play. Myslím, že i významná část zákazníků by si vybrala podnik, který se hlásí evidenci tržeb, stejně jako už teď preferují ten, který přijímá karty,“ hájí dobrovolnou EET Luboš Kastner, spoluzakladatel sítě restaurací a člen představenstva Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR.

Resortu financí, který návrh zrušení zákona o EET připravil, ale dobrovolnost „nevnít“. „S dalším

provozováním EET nepočítáme, přijímání informací o tržbách by mělo být od ledna 2023 zcela zrušeno, a to zejména z důvodu úspory na straně státu, odhadované zhruba na půl miliardy korun ročně,“ uvedl mluvčí úřadu Tomáš Weiss.

Mezi podnikateli je řada kritiků smysluplnosti EET. „Šmírování“, byrokracií a stamilionové pořizovací náklady na technologii a další výdaje na provoz uvádějí jako argumenty proti projektu kupříkladu Podnikatelské odbory, které sdružují stovky nejmenších podnikatelů. „EET byla politickým, nikoli ekonomickým tahem. Byla tím nejhorším, co pro malé podnikatele a živnostníky zatím stát připravil. Byla připravena bezohledně, a dokonce i zjevně s nepřátelskými úmysly vůči malému podnikání,“ uvedl šéf Podnikatelských odborů Radomil Bábek.

O kolik přijde erár

Navzdory kritice platí, že EET během svého fungování něco do erární kasy přinesla – jen za rok

2019 údajně necelých 13 miliard korun. Před přerušением projektu v roce 2020 odhadoval resort financí, že EET v roce 2022 „vydělá“ státu při zapojení všech fází přes 20 miliard. Jenže skutečná částka se vyčísluje složitě. Stejně lze odlišit, jakou měrou ke zvýšení daňového inkasa (zejména DPH) přispěla povinná fiskalizace a jakou další vlivy včetně vyšších mezd a vyšších cen zboží a služeb. Je ale jisté, že přínos je nižší než avizované miliardy. K vyřešení příjmu státní pokladny přispívají čím dál hojněji i další efekty nezávislé na EET. Třeba rok od roku rostoucí podíl bezhotovostních plateb, které také zvyšují daňovou transparentnost, přitom nepodléhají systému EET.

Reálný přínos naznačuje ministerstvo, když vyčíslo, že ukončením projektu přijde erár v příštím roce o 4,2 miliardy korun. Nejedná se o pokles příjmu, ale o letošní analýzu vyčíslenou částku, kterou by rozpočet získal v případě, že by byla povinnost evidovat tržby znovu obnovena.